

OD REDAKCJI

Metoda badań biograficznych od szeregu lat przeżywa renesans w polskiej socjologii, nawiązując do długiej tradycji gromadzenia i analizy dokumentów osobistych. Zastosowanie nowych strategii badań biograficznych z jednej strony wzbogaca tę tradycję o kolejne perspektywy metodologiczne i teoretyczne, z drugiej natomiast skłania do krytycznego namysłu. W wielości stylów i technik uprawiania metody biograficznej uwidacznia się jej potężna siła: biografistyka, najbardziej zbliżająca socjologię do bezpośredniego doświadczenia uczestniczek i uczestników badań, otwarta na aktualne ludzkie problemy, nierzadko bliska socjologii gorącej i socjologii zaangażowanej, zmienia także badaczy i badaczki (nie pozostając bez znaczenia dla doświadczenia uczestniczek i uczestników badań).

W niniejszym zeszycie „Przeglądu Socjologicznego” poświęconemu badaniom biograficznym artykuły tworzą dwa bloki tematyczne. Pierwszy z nich odnosi się do badań historii życia w kontekście aktualnej i bardzo ważnej tematyki ukraińskiej. Alina Doboszewska, na podstawie materiału uzyskanego przy użyciu zróżnicowanych technik badawczych, opisuje strategię oporu i budowania sieci wsparcia trzech generacji kobiet – dysydektek aktywnych w latach 1960–1980, wolontariuszek zaangażowanych w działania pomocowe w latach 2014–2016 oraz kobiet przybyłych do Polski po wybuchu pełnoskalowej wojny w lutym 2022 roku, wspierających armię oraz społeczeństwo obywatelskie Ukrainy. Katarzyna Krakowska analizuje z kolei przypadek ukraińskiej seniorki, także uciekającej przed rosyjską agresją do naszego kraju, osadzając swoje refleksje w ramie biografii językowej. W obu tekstach kontekst społeczny stanowią informacje na temat najnowszej historii Ukrainy. Blok ten zamyka artykuł Katarzyny Waniek wykorzystującej wyniki analizy strukturalnej dwóch autobiograficznych wywiadów narracyjnych do przedstawienia możliwych uwarunkowań zaniechania udzielania pomocy Innemu – uciekinierom i uciekinierkom ukraińskim – przez kobiety o odmiennych światopoglądach i stylach życia, które nie włączyły się w masowy zryw pomocowy w roku 2022.

Dwa kolejne teksty składają się na blok poświęcony refleksji o charakterze metodologiczno-etycznym. Kaja Kaźmierska w odniesieniu do literatury i własnych wieloletnich doświadczeń w stosowaniu metody biograficznej rozważa

najistotniejsze dylematy związane ze zmieniającymi się zasadami anonimizacji danych jakościowych, szczególnie tych o charakterze biograficznym, ukazując wpływ zinstytucjonalizowanych procedur anonimizacyjnych na proces badawczy i jego rezultaty. Wskazuje także na problemy dotyczące realnej możliwości ukrycia tożsamości uczestników badań, co wiąże między innymi z szerokim dostępem do Internetu. Następnie Wojciech Łukowski podejmuje problematykę wykorzystania cyrkularności i translacji jako procedur badawczych. Kontekst analityczny tego opracowania stanowią badania mobilności mieszkańców i mieszkańek Mazur prowadzone z wykorzystaniem rozmów biograficznych.

Zestaw artykułów zamyka tekst Karola Franczaka wykorzystujący odmienną od zastosowanych w poprzednich tekstach podstawę empiryczną. Odwołując się do trzech uznanych literackich autosocjobiografii, analizuje zjawisko dyskursywizacji awansu klasowego w debacie publicznej, podkreślając jego ambiwalentny i niejednoznaczny charakter.

Publikujemy także zapis dyskusji panelowej na temat obecnego statusu metody biograficznej, aktualnych dla niej trendów i kontrowersji. Dyskusję z udziałem Fritza Schützego, Gerharda Riemanna (twórców nurtu socjologii biograficznej opartego na analizie autobiograficznych wywiadów narracyjnych) oraz Marka Czyżewskiego prowadziła Kaja Kaźmierska.

W dziale recenzji powracamy do problematyki pomocy obywatelkom i obywatelom Ukrainy. W swoim eseju Renata Dopierała przedstawia wielowymiarowość zaangażowania polskiego społeczeństwa w działania na rzecz osób uciekających do Polski oraz kwestie realizacji badań dotyczących tego fenomenu w odniesieniu do analiz zamieszczonych w wydanych ostatnio opracowaniach. Pierwsze z nich to opublikowane przez Collegium Civitas *Społeczeństwo łatwopalne. Praktyki pomagania uchodźcom wojennym z Ukrainy w roku 2022 w Polsce* [2023] autorstwa Katarzyny Kalinowskiej, Pawła Kuczyńskiego, Izabelli Bukraba-Rylskiej, Katarzyny Krakowskiej i Marty Sałkowskiej, drugie zaś to książka *Wspólnota i działanie na dworcu Głównym we Wrocławiu (marzec-kwiecień 2022)* Pawła Rudnickiego, która ukazała się w tym samym roku w Uniwersytecie Dolnośląskim. Zeszyt zamyka recenzja książki Gary'ego Jaworskiego *Erving Goffman and the Cold War* podejmująca problem wpływu biograficznych doświadczeń Goffmana na jego socjologiczne koncepcje. Z tezami tej książki polemizuje autor recenzji, Marek Czyżewski.